

Н. М. Коляда

д. пед. н., доц., доцент кафедри соціальної педагогіки,
соціальної роботи та історії педагогіки Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини

НАУКА ПРО ДИТЯЧИЙ РУХ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В умовах розвитку системи соціального виховання заслуговують на увагу здобутки в галузі педагогіки дитячого руху – самостійної галузі знання, що вивчає сутність, закономірності, специфічні риси процесу виховання та розвитку особистості в дитячих організаціях, об'єднаннях. Об'єктом педагогіки дитячого руху виступає дитячий рух як особлива форма виховання, предметом – процес виховання і розвитку особистості в дитячій організації. Це самостійна галузь педагогіки; наукове знання, об'єктом пізнання якого виступає рух як форма вияву соціальної активності Дитинства, особливий суб'єкт виховання підростаючого покоління. Серед завдань педагогіки дитячого руху виокремлюють такі: встановлення типових ознак дитячого руху як виховної форми; визначення місця дитячого руху в системі соціального виховання; з'ясування виховних принципів побудови системи роботи дитячої організації; виявлення та аналіз закономірностей виховного процесу в умовах дитячої організації, принципів побудови у первинному структурному колективі, його впливу на особистість дитини; дослідження процесу розвитку особистості в умовах дитячих об'єднань різної спрямованості [1, с. 203].

Педагогіка дитячого руху не є абсолютно новим явищем у вітчизняній і зарубіжній педагогіці. На різних історичних етапах розвитку суспільства дитячий рух як особливе соціокультурне явище накопичив унікальний досвід виховної діяльності дитячих громадських структур, що знайшов відображення у документах, програмах, дослідженнях, навчальних

посібниках, методичній літературі та ін. Основне завдання історико-педагогічного дослідження соціально-педагогічної проблеми полягає в переосмисленні історичного виховного досвіду дитячого руху з позицій сучасності та обґрунтуванні педагогічної концепції діяльності сучасних дитячих громадських структур у системі соціального виховання підростаючого покоління в нових соціокультурних умовах.

На сучасному етапі розвитку педагогіки дитячого руху заслуговує на увагу цілий ряд праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, теоретиків та практиків. Насамперед, маємо на увазі доробок лабораторії дитячих об'єднань Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України [2; 3; 4]. На теренах України та в зарубіжжі проводяться науково-практичні конференції, присвячені проблематиці дитячого руху, за результатами яких виходять друком збірки наукових праць тощо.

Поява навчально-методичних видань, що розглядають теоретико-методичні питання організації дитячого руху, спричинена насамперед практичною необхідністю підготовки кадрів для дитячих організацій та об'єднань.

На порядку денному постало питання про створення нової галузі наукових знань, предметом вивчення якої є дитячий рух як явище суспільного життя, дотичної до різних наук: соціології, соціальної педагогіки, соціальної, загальної і вікової психології, економіки, правознавства та ін. І саме педагогіка дитячого руху стала основою оформлення міждисциплінарного наукового знання про дитинство як суб'єкт суспільного розвитку цілеспрямованих процесів соціалізації і виховання – соціокінетики. Учені-дослідники дитячого руху визначили такі розділи соціокінетики дитинства: методологія науки про дитячий рух; теорія дитячого руху; методика діяльності дитячих об'єднань; історія та історіографія дитячого руху. При цьому становлення змістовної структури соціокінетики супроводжується двома протилежними процесами: з одного боку – це інтеграція наукових знань різних наук, різних галузей наукових знань про людину, людські співтовариства і

суспільство в одній предметній галузі; з іншого – диференціація предмета науки не лише за рівнями знання, а й за змістом [5, с. 233].

З часом наука про дитячий рух зможе стати відносно самостійною, цілісною наукою, методологічними джерелами якої будуть педагогіка, психологія, соціологія, політологія, кібернетика, економіка, правознавство. І ця наука неодмінно повинна мати свою методологію. Нова наука про дитячий рух має розвиватися на міждисциплінарній основі.

Отже, соціокінетика – це результат вивчення дитячого руху на певному просторі та в певний час, виражений у вигляді опису названого явища, висновків, понять, що розкривають причини, характер, рушійні сили, алгоритм і моделі діяльності та взаємодії дитячих об'єднань, організацій, рухів. Тому уроки історії, описані у працях учених-соціокінетиків, дослідників дитячого руху, важливі для використання кращого досвіду під час сучасного проектування організації дітей з метою уникнути повторення помилок минулого.

Список використаних джерел

1. Детское движение : словарь-справочник. – изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Ассоциация исследователей детского движения, 2005. – 543 с.
2. Дитяче об'єднання: формування ціннісних ставлень особистості : наук.-метод. посіб. / А. Б. Зайченко, О. В. Кравченко, В. В. Русова. – Кривий Ріг : Діоніс, 2009. – 330 с.
3. Дитячі об'єднання України у вимірах минулого та сучасного : довідник-посібник / Р. М. Охрімчук, Л. В. Шелестова, О. В. Кравченко та ін. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 256 с.
4. Петрочко Ж. В. Формування правової культури особистості в умовах дитячого громадського об'єднання / Ж. В. Петрочко : [наук.-метод. посіб]. – К. : Діоніс, 2009. – 142 с.
5. Социокінетика : книга о социальном движении в детской среде : в 2-х частях / сост. и ред.: Т. В. Трухачёва, А. Г. Кирпичник. – М. : Ассоциация исследователей детского движения, 2000. – Ч. I. – 512 с.